

کتاب «دانستنی‌های لازم از نماز» نوشته محمد وحیدی از سوی موسسه بوستان کتاب به چاپ پنجم رسید. اثر حاضر، به موضوعاتی نظیر جایگاه و اهمیت نماز پرداخته، و به سؤالاتی درباره چرایی و فلسفه نماز پاسخ می‌دهد. نماز به همه کردارهای فردی و اجتماعی فرد مسلمان جهت می‌دهد و بر همه رفتارهای او تاثیر می‌گذارد. با این فرضیه، اجتماع نیز به پاکی می‌رسد و فحشا و منکر در همه زمینه‌ها از آن رخت برمی‌بندد. همه اینها وقتی تحقق می‌یابد که جایگاه و اهمیت نماز را بشناسیم، به چرایی و فلسفه نماز آگاه شویم، راه‌های جذب دیگران را به نماز بدانیم، به وظیفه خود در برابر تارکین نماز، وقوف پیدا کنیم

بر اساس مطالب کتاب، انسان هرچه در عرصه علم و رشد عقلی پیش می‌رود پرسش‌های دینی او هم دگرگون می‌شود و رنگ عصر و زمان می‌گیرد. علاوه بر این، شبهه‌سازی‌های خصمانه معاندین هم سوال‌هایی را برمی‌انگیزد و روح‌ها و اندیشه‌های غیر استوار را برمی‌آشوبد. برای پاسخ صحیح دادن به آن پرسش‌ها و رویارویی علمی با شبهه‌ها باید قبل از آموزش احکام دین و یا همراه آن، شبهه‌ها را رفع کنیم و ظرف ذهن آنان را برای پذیرش احکام، آماده کنیم. به طور مثال، نسل قدیم از والدین خود سوال می‌کردند: چگونه نماز بخوانند؟ ولی نسل جدید می‌پرسند: چرا نماز بخوانند؟ اگر به این پرسش، جواب مناسب سن، تحصیلات و آگاهی‌های او داده نشود نوبت به سوال بعدی که چگونه نماز بخواند؟ نخواهد رسید. در این کتاب سعی شده است به بخش زیادی از این سوال‌ها پاسخ مناسب داده شود که دانستن آنها برای همه والدین و معلمان، دبیران و مربیان لازم است.

جایگاه و اهمیت نماز

نماز در اسلام جایگاه والا و اهمیت فراوان دارد؛ به طوری که همه کردارهای عبادی دیگر به شرط قبولی آن پذیرفته می‌شود. در این جا به اهمیت و جایگاه نماز از منظر دین نظری می‌کنیم

الف) نخستین واجب دینی

پیامبر اکرم(ص) فرمودند: «اول ما افترض الله على امتی الصلوات الخمس؛ اول چیزی که خداوند بر امتم واجب کرد نمازهای پنج گانه بود»

ابن شهر آشوب می نویسد: «در مدتی که پیامبر اکرم(ص) در مکه بود، هیچ عبادتی تشریع نشد مگر طهارت و نماز که بر او واجب، و برای امت، سنت (مستحب موکد) بود. پس از معراج و در سال نهم بعثت، نمازهای پنج گانه واجب شد. هنگامی که پیامبر(ص) به مدینه هجرت کرد، در شعبان سال دوم هجرت، روزه واجب شد، قبله تغییر کرد و زکات فطریه و نماز عید نیز واجب شده و فریضه نماز جمعه در سال نخست هجرت جایگزین نماز ظهر و سپس زکات دارایی ها واجب شد»

(ب) نخستین آموزه پیامبر(ص)

کان رسول الله(ص) اذا اسلم الرجل، اول ما يعلمه الصلاة؛ سیره و روش پیامبر اکرم(ص) این بود که اولین «چیزی که به افراد تازه مسلمان می آموختند، نماز بود»

(ج) ستون دین

حضرت باقر(ع) می فرماید: «الصلاة عمود الدين، مثلها كمثل عمود الفسطاط اذا ثبت العمود ثبتت الاوتاد و الاطناب، و اذا مال العمود و انكسر لم يثبت وتد و لا طناب؛ نماز ستون دین است، مثل نماز، مثل ستون خیمه است، هرگاه ستون، ثابت و پابرجا باشد میخ ها و طناب ها ثابت خواهند بود و هرگاه کج شده و بشکند میخ و «طنابی نمی ماند»

پیامبر اکرم(ص) نیز می فرمایند: «اصلاة عباد الدين فمن ترك صلاته متعمدا فقد هدم دینه؛ نماز ستون دین است، «پس هر کس عمدا نمازش را ترک کند به تحقیق دینش را منهدم کرده است»

(د) اولویت اول در فروع دین

همان گونه که بدن دارای اعضای مختلفی است و از نظر اهمیت و اولویت متفاوتند مانند سر و قلب نسبت به بقیه اعضای بدن که اولویت اول را دارند؛ اجزای دین نیز چنین است و از تعبیراتی که اولیای دین درباره نماز فرموده‌اند می‌توان اهمیت و اولویت اول را به خوبی استفاده کرد. پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «موضع الصلاة من»الدین کموضع الرأس من الجسد؛ جایگاه نماز در دین، مانند جایگاه سر در بدن است

عنه - فی وصایا لقمان لابنه: لا تصم صوما یمنعک من الصلاة، فان الصلاة احب الی الله من الصیام؛ از «معصوم (ع) روایت شده است که از سفارش‌های لقمان به پسرش این بود: روزه‌ای که تو را از نماز باز می‌دارد، «مگیر؛ چون نزد خداوند، نماز محبوب‌تر از روزه است [البته مراد روزه مستحبی است]

هـ) چهره دین

حضرت علی (ع) می‌فرماید: «لکل شیء وجه و وجه دینکم الصلاة فلا یسین احدکم وجه دینه؛ برای هر چیز چهره‌ای است و چهره دین شما نماز است، مبدا کسی چهره و سیمای دینش را خراب کند

اگر دین را به یک انسان تشبیه کنیم و برای آن اعضا و جوارحی در نظر بگیریم؛ مقام و منزلت نماز در جسم دین، هم‌چون مقام و منزلت صورت در بدن است. صورت، شریف‌ترین عضو از اعضای ظاهر بدن است، زیرا ارجمندترین عضو بدن انسان، سر اوست و شریف‌ترین عضو در سر، صورت است که اعضای حساسی در آن قرار دارد مانند چشم، گوش، بینی، زبان و دندان

هم‌چنین نماز در میان عبادت‌ها، والاترین آنهاست، چون نماز مانند صورت دین است و زیبایی هر بدنی به زیبایی صورت آن است و اگر صورت کسی زیبا نباشد او را زیبا نمی‌گویند. زیبایی جسم دین و نیکویی بدن دیانت نیز به نماز بستگی دارد. هنگامی که ما به دیدار کسی می‌رویم، ابتدا به صورت او نگاه می‌کنیم و اگر مهربانی و خوشرویی در چهره‌اش مشاهده کنیم خوشحال می‌شویم و دوست داریم با او همنشین شویم و اگر صورتی گرفته داشت از او دوری می‌جوئیم

و) پرچم اسلام

«پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «علم الاسلام الصلاة؛ نماز، پرچم اسلام [و علامت و نشانه مسلمان بودن] است

ز) نخستین عمل بالارونده

پیامبر اکرم (ص) فرمود: «اول ما یرفع من اعمالهم الصلوات الخمس؛ اول چیزی که از اعمال اتمم بالا برده می‌شود، نمازهای پنج‌گانه است»

ح) آرزوی ابراهیم (ع)

یکی از راه‌های شناخت شخصیت خود و دیگران آن است که دعاها، خواسته‌ها و آرزوها مورد بررسی قرار گیرد که چقدر از آنها مادی و چه مقدار معنوی است و می‌توان گفت ارزش هر کس به میزان آرمان‌های اوست. حضرت امیر مومنان (ع) می‌فرماید: «من کانت همته ما یدخل بطنه کانت قیمته ما یشرج منه؛ هر کس همت و تلاشش [فقط] در جهت مسائل مربوط به شکمش مصروف باشد، قیمت و ارزش او به مقدار چیزی است که از او خارج می‌شود»

قرآن کریم زمانی که دعاها و آرزوهای حضرت ابراهیم (ع) را بیان می‌کند چنین می‌فرماید: «رب اجعلنی مقیم الصلوة و من ذریتی ربنا و تقبل دعاء؛ پروردگارا من و ذریه‌ام را از اقامه‌کنندگان نماز قرار بده و بار الهی دعای ما را اجابت فرما (ابراهیم، آیه ۴۰)». «ربنا انی اسکنت من ذریتی بواد غیر ذی زرع عند بیتک المحرم ربنا لیقیموا الصلوة؛ پروردگارا به تحقیق، ذریه و فرزندان خود را به وادی بی‌کشت و زرع‌ی نزد بیت‌الحرام تو برای اقامه نماز مسکن دادم (ابراهیم، آیه ۳۷)»

ط) برپادارنده دین

... «پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «قیم الدین الصلاة؛ برپا دارنده دین، نماز است»

کتاب حاضر در شش بخش به تفصیل دانستنی‌هایی درباره نماز را مورد بحث و بررسی قرار داده است. جایگاه و اهمیت نماز در اسلام، چرا نماز بخوانیم؟، دسته‌بندی انسان‌ها براساس نماز، آیا ما از اقامه کنندگان نمازیم؟، راه‌های جذب دیگران به نماز و وظیفه ما در برابر تارکین نماز، عناوین ششگانه بخش‌های این اثرند.